

**Asiantuntija kuultavaksi ja kirjallinen asiantuntijalausunto/ HE 99/2025 vp /
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026/ Teema
toisen asteen koulutus**

Opetushallitus kiittää valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026.

Tiivistelmä, ammatillinen koulutus

Myönteinen uudistus:

- Vahvistaa opiskelijan oikeutta saada oppimisen tukea ja erityistä tukea osana tutkintokoulutusta.
- Edistää osallisuutta.
- Tukee tutkinnon perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamista.

Keskeiset muutokset:

- Matalan kynnyksen tukimuodot, opettajan antama tukiopetus ja opetus- ja ohjaushenkilöstön tuki ja ohjaus kaikkien saatavilla.
- Tuki ja ohjaus järjestetään osana tutkintokoulutusta.
- Erityisopetus ja erityinen tuki ulottuu myös työpaikalla järjestettävään koulutukseen.

Huoli opettajien täydennyskoulutusresursseista:

- Valtionavustusmäärärahojen väheneminen voi vaarantaa opettajien täydennyskoulutusta.

Tiivistelmä, lukiokoulutus

Opetushallitus tuo esille, että oppimisen tuen ja erityisopetuksen vahvistaminen lukiokoulutuksessa edellyttää pysyvän rahoituksen lisäksi resurssointia paikallisen toimeenpanon tukeen sekä lukion opetushenkilöstölle ja johdolle suunnattuun täydennyskoulutukseen.

Opetushallitus pitää tärkeänä syrjäisten ja opiskelijamäärältään pienten sekä vähemmistökielellä sijaintikunnassa opetusta järjestävien lukiokoulutuksen järjestäjien rahoituksen vahvistamista. Tällä turvataan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Tärkeää on huomioida myös kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien yhteistyö opetuksen järjestämisessä sekä mahdollisuus etäyhteyksien hyödyntämiseen.

Opetushallitus pitää hyvänä englanninkielisen lukio-opetuksen tarjonnan aloittamista elokuussa 2026 ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen mahdollisuutta syksystä 2028 lukien. Opetushallitus huomauttaa, että tavoitteen toteutumiseksi tarvitaan englanninkielistä lukiokoulutusta antavien opettajien täydennyskoulutusta sekä englanninkielisten oppimateriaalien saatavuuden varmistamista.

Yksityiskohtaisemmat huomiot hallituksen esityksestä, ammatillinen koulutus

Opetushallitus pitää tärkeänä, että ammatillisella koulutuksella turvataan oppivelvollisten sekä muiden ilman toisen asteen tutkintoa olevien mahdollisuus kouluttautua ja edetä työelämään tai jatko-opintoihin.

Opetushallitus puoltaa talousarvioesityksessä esitettyä ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen uudistusta, jonka tavoitteena on vahvistaa opiskelijan oikeutta saada oppimisen tukea osana tutkintokoulutusta. Jatkossa ammatillisen koulutuksen oppimisen tuki muodostuu kahdesta kokonaisuudesta: oikeus oppimisen tukeen ja oikeus erityiseen tukeen.

Uudistus edistää osallisuutta ja tukee opiskelijoiden mahdollisuuksia saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet.

Opetushallitus pitää myönteisenä, että jatkossa ammatillisen koulutuksen oppimisen tuki:

- Muodostuu matalan kynnyksen tukimuodoista, kuten opettajan antamasta tukiopetuksesta ja opetus- ja ohjaushenkilöstön antamasta tuesta, jotka ovat kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa.
- Järjestetään osana tutkintokoulutusta.
- Turvaa erityisopetuksen ja erityisen tuen opiskelijoille, jotka todennettujen oppimisvaikeuksien tai muiden syiden vuoksi tarvitsevat säännöllistä ja pitkäaikaista tukea.
- Turvaa erityisen tuen myös työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

Opetushallitus tuo esiin huolensa siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustusmäärärahojen vähentyminen voi vaikuttaa opettajien täydennyskoulutuksen rahoitukseen. Tämä koskee erityisesti oppimisen tuen ja erityisen tuen osaamisen vahvistamista. Uudistusten onnistunut toimeenpano edellyttää, että opettajilla on ajantasainen pedagoginen osaaminen näillä alueilla.

Samalla Opetushallitus pitää perusteltuna ammatillisen koulutuksen valtionavustusprosessin tehostamista. Toimintatapojen yhtenäistäminen, tukimuotojen yhdistäminen, päällekkäisyyksien karsiminen ja hakujen määrän vähentäminen selkeyttävät prosessia ja parantavat resurssien kohdentumista. Lisäksi päätöksenteon ja hallinnonalan viranomaisten keskinäisen työnjaon selkeyttäminen tukee vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista avustusten käyttöä.

Yksityiskohtaisemmat huomiot hallituksen esityksestä, lukiokoulutus

Opetushallitus pitää arvokkaana hallituksen tavoitteita koulutustason ja koko väestön osaamistason nostamiseksi sekä oppijoiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Tämä edellyttää toimia kaikilla koulutusasteilla.

Lukiokoulutuksessa tuetaan väestön koulutus- ja osaamistason nousua tuottamalla opiskelijoille laaja-alainen yleissivistys, korkeatasoiset valmiudet jatko-opintoihin sekä yleisiä pohjavalmiuksia työelämään ja jatkuvaan oppimiseen. Tämän yhteiskunnallisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimia, joilla turvataan laadukas, monipuolinen ja saavutettava lukiokoulutus maan eri osissa ja molemmilla kansalliskielillä.

Valtion vuoden 2026 talousarviossa lukiokoulutukselle kohdennettuihin määrärahoihin on tehty asianmukaiset valtionosuuden indeksikorotukset ja otettu huomioon opiskelijamääräarvion muutokset. Lukiokoulutuksen rahoitusasema pysyy pääpiirteittäin samana kuin vuonna 2025.

Lukiokoulutuksessa merkittävänä ajankohtaisena haasteena on oppimisen tuen ja erityisopetuksen uudistus, joka otettiin huomioon pysyväisluontoisena lisäyksenä kustannuspohjassa vuonna 2025. Lisäksi ensimmäiset lukiokoulutuksen järjestäjät aloittavat elokuussa 2026 englanninkielisen lukiokoulutuksen, jonka toimeenpanoa varten ei ole osoitettu erillistä määrärahaa, vaan rahoitusperusta on sama kuin kansalliskielillä toteutettavassa lukiokoulutuksessa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että 1.8.2025 voimaan tulleen uudistuksen mukaisesti lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan siten, että tukiopetuksesta ja muusta tuesta ja ohjauksesta muodostuu matalan kynnyksen tukimuotoja, jotka ovat kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa. Lisäksi turvataan opiskelijan oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muiden niihin rinnastettavien syiden vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opetushallitus tuo esille, että oppimisen tuen ja erityisopetuksen vahvistaminen lukiokoulutuksessa edellyttää pysyvän rahoituksen lisäksi resurssointia paikallisen toimeenpanon tukeen sekä lukion opetushenkilöstölle ja johdolle suunnattuun täydennyskoulutukseen.

Opetushallitus pitää tärkeänä syrjäisten ja opiskelijamäärältään pienten sekä vähemmistökielillä sijaintikunnassa opetusta järjestävien lukiokoulutuksen järjestäjien rahoituksen vahvistamista. Tällä turvataan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Tärkeää on ottaa huomioon myös koulutuksen järjestäjien yhteistyö opetuksen järjestämisessä sekä mahdollisuus etäyhteyksien hyödyntämiseen.

Esityksen mukaan tavoitteena on valmistella ylioppilastutkinnon digitaalisen koejärjestelmän uudistusta ja kielitaidon suullisen osaamisen arvioinnin sisällyttämistä osaksi ylioppilastutkintoa. Opetushallitus pitää uudistusta tärkeänä ja osallistuu ylioppilastutkinnon kehittämiseen Ylioppilastutkintolautakunnan rinnalla.

Englanninkielinen lukiokoulutus aloitetaan elokuussa 2026 ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistetaan syksystä 2028 lukien. Tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Opetushallitus on tuottanut päivitettyt lukion englanninkieliset opetussuunnitelman perusteet ja ePerusteiden opetussuunnitelmatyökalun paikallisten englanninkielisten opetussuunnitelmien laatimista varten. Opetushallitus huomauttaa, että haasteina ovat englanninkielistä lukiokoulutusta antavien opettajien täydennyskoulutus sekä englanninkielisten oppimateriaalien saatavuus.

Hallituksen esityksen mukaan mahdollistetaan yhden taito- ja taideaineen kokeen suorittaminen osana ylioppilastutkintoa ja yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella syksystä 2029 lukien. Muutokset koskevat ensimmäistä kertaa syksyllä 2027 aloittavia opiskelijoita. Opetushallituksen pääjohtajan asettama seurantaryhmä tuotti vuoden 2024 aikana taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden järjestämisen lähtökohdista muistion, jonka Opetushallitus luovutti alkuvuodesta 2025 Ylioppilastutkintolautakunnalle jatkovalmistelun perustaksi. Opetushallitus

Petri Lehikoinen

Opetusneuvos

Opetushallitus

7.10.2025

OPH-6038-2025

osallistuu taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden kehittämiseen
Ylioppilastutkintolautakunnan rinnalla.

Hallituksen esityksessä tavoitteena on myös edistää lukiokoulutuksen digitalisaatiota mm. yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien digitaitojen ja -osaamisen kehittymisen osalta ja kasvattaa koulutuksen järjestäjien kyvykkyyttä hyödyntää digitalisaation luomia mahdollisuuksia. Tätä tavoitetta edistetään Opetushallituksen koordinoiman Lukioden kehittämisverkoston toiminnalla. Se tukee lukioden digioppimiseen ja tekoälyn opetuskäytön kehittämiseen liittyviä verkostoja tuottamalla julkaisuja, tukimateriaaleja ja koulutusta. Opetushallitus pitää tärkeänä kehittämisverkoston toiminnan jatkuvuuden turvaamista tilanteessa, jossa valtionavustuksilla rahoitettu lukiokoulutuksen järjestäjien kehittämishanketoiminta on päättymässä.